

Zpravodaj

95. JIRÁSKŮV HRONOV

#PROSTEHRONOV

Boris Jedinák: Vnímám autora jako partáka

foto: KIVA

Dramaturg, dramatik, příležitostný herec a pedagog Boris Jedinák tentokrát (po předložském workshopu dokumentárního divadla) vedl třídní kurs pod názvem CEP (Cesta k postavě). Byl o něj takový zájem, že prý byl vyprodán během několika minut po vyhlášení.

Zdá se, že přinejmenším na Jiráskově Hronově jste opravdu žádanou osobností, byť letos jste tudy spíše prolétl...

Myslím, že právě ten formát třídního semináře je žádaný, a v tom vidím důvod, proč se lidé přihlásili.

Pro seminář jste jako výchozí materiál zvolil českou klasiku, Maryšu bratří Mrštíků. I když vím, že hotovými texty se většinou nezabýváte.

Je to vlastně úprava *Maryši*, kterou vytvořili Marta Ljubková s Janem Mikuláškem při zkoušení *Maryši* v Národním divadle, kde některé postavy chybí. Je to podle mě úprava, která jde na dřev těch situací. A to mě na *Maryše* nesmírně baví, že je to situační hra, ve které žádná postava není jednoznačná. To bylo pro náš seminář velmi výhodné a umožnilo nám to pracovat na různých podobách interpretace té které postavy, kterou si účastníci vybrali.

Co jste v těch třech dnech stihli?

Já jsem se snažil nabídnout seminaristům autorštější pohled, jak číst dramatickou linku a jak přemýšlet o tom, jak ztvárnit postavu. Byl to seminář na pomezí dramaturgie a herectví. Věnuju se primárně dramaturgii, ale sám se zároveň občas ocitám v roli performerů na jevišti. Přijde mi, že je to hodně zajímavá kombinace, uvažovat koncepčně o nějaké postavě, ale hned si ji ověřit v prostoru. A to je něco, co jsme v rámci improvizací a různých cvičení dělali ty tři dny.

Takže se nejen povídalo, ale i předvádělo...

Zároveň se hodně improvizovalo. To základní téma bylo, jak přistoupit k dramatické postavě, která je předepsaná autorem, a jak k ní přistoupit autorovsky. A jak se vlastně zabývat tím, co ta postava ve hře říká, ale i tím, jaká je minulost, jaké vztahy, jaký charakter jí můžeme vtisknout skrze improvizace a skrze to, jak tu postavu poznávat ještě jinak než čtením, jak ji číst v prostoru.

Jste zvyklý spolupracovat jak s profesionály, tak amatéry. Je mezi těmi přístupy jak z vaší strany, tak ze strany účastníků velký rozdíl?

Mám právě za sebou poslední den semináře a překvapilo mě, že jsme poslední hodinu strávili diskusí o tématu věrnosti autorovi. To je něco, co už

pro mě dávno tématem není. Vnímám autora jako partáka zkušebního procesu, ale ve výsledku to беру tak, že v určitý moment jsme sami odpovědní za to, jakou podobu jeho textu dáme. Text tedy беру spíše jako pracovní nástroj, než jako ideál, ke kterému se dopracovat. A neuvědomil jsem si, že to může být pro konzervativnější divadelníky nějakým způsobem radikální. Tak jsme strávili hodinu debatou, jestli se vůbec můžeme dobrat autorova záměru, zda je vůbec autorův záměr něčím, co bychom my jako tvůrci měli primárně sledovat během zkoušení.

Jasně, zvláště je-li hra stará sto let i více... Odtud vede hezký oslí můstek k mým dalším otázkám, které se týkají toho, čím se zabýváte v průběhu sezón v rámci profesionálního divadla. Většinou se nejedná o klasické texty, z mého pohledu neustále hledáte nějaké nové formy...

Možná bych to ještě upřesnil: není to ani tak ta forma, co mě na divadelním zkoušení zajímá nejvíce, ale spíše nějaká tvůrčí otázka, která zkoušením vzniká. A to může být jak téma, tak reálná událost, ke které mě v rámci zkoušení láká se vztáhnout. Může se objevit nějaká nečekaná otázka a tým si ji nakonec zvolí jako zásadní pro konkrétní dramatickou úpravu. A pro tu danou látku se forma v rámci zkoušení teprve hledá. Je to princip, který mě dlouhodobě zajímá. A během semináře jsem si uvědomil, že když jsem vyšel školu, vnímal jsem to tak, že interpretační a autorské divadlo jsou dva protipóly – a že je možné dělat buď jedno, nebo druhé. V průběhu času jsem ale při různých divadelních zkoušeních došel k tomu, že je to škála. A že žádné buď/anebo neexistuje. Že vlastně i k pevnému dramatickému textu, jako je *Maryša*, můžeme mít přístup bytostně autorský, a to ne-

pokračování na str. 2

5
středa
6. 8. 2025

Tah na branku

Už je to málem dvacet let, co jsem pracoval v centru Prahy na Národní třídě. Dojžděl jsem tam tehdy z betonového tetrisu Jižního Města. Každé všední ráno jsem vystupoval z metra na Muzeu a pěšky sešel Václavák. Je to asi osm set metrů, navíc z kopce. Dají se zvládnout ostřejší chůze za sedm minut. Teoreticky. Už v roce 2008 totiž Stověžatou hojně zaplavovali turisté všech národností. Vysoké školy cestovního ruchu je jistě dělí do skupin dle sofistikovaných klíčů, já vystačím se třemi typy. Stádní výkonnostní turisté v dostihu za zvednutým deštníkem od památky k památce, účastníci večerního kurzu „Praha rozmazaná“ a nakonec návštěvníci, co přijeli nasávat spíš atmosféru a trávit volný čas. Právě ti třetí se před devátou ranní v ulicích vyskytují nejčastěji. V 8:30 do sebe nacpou v hotelu poslední croissant a vyjdou ven trávit.

Chodníky jsou na náměstí extra široké, ale co je to proti houfům, hordám, davům a rojnicím? Každé ráno jsem nesouhlasně funěl za krk návštěvníkům ze všech kontinentů, kteří nejen že nespěchají, oni se táhnou jako hovězí na guláš. Se zraky vyvrácenými mírně vzhůru se líně proměňují, lelkují, poflakují se a ometají, felí, zevlí, ležérně se kymáknou, motají se a plantají se pod nohama. Chápu, jsou to místa, kterými kráčela historie. Ovšem kdyby kráčela touto rychlostí, byl by Václavák dosud loukou před hradbami a na Vinohradech by byly... vinohrady. Čas letí jako prdlej a oni tečou jako med.

Bezciálně bloumají. Jenže já jdu do práce, aha! Člověk, který má cíl, je něco víc. Kdo má cíl, má účel, který jak známo světí prostředky, včetně dopravních! Spěchá krokem odhodlaným, jedním okem čtou okolní provoz a druhým terén. Spěch opravňuje, spěch odůvodňuje, spěch požaduje.

Nejsem přítelem dvojího metru, ale... Je srpen, dovolená, prázdniny. Je čas. Je čas se potulovat, poflakovat, loudat se, brousit po okolí, očumovat, ochomýtat se, spouzet, courat, londat, šoulat, bloncat se, slizit se a třeba se i trochu palicovat (východní sousedé mají povoleno se i obsmrkávat). Historie ať si kráčí, čas ať si běží. Chvat je teď vhodný toliko pro judistu a postrádá důstojnost i poezii.

Jan Duchek

pokračování ze str. 1

jen v textové rovině, ale i v tom, že ten text, jak stojí a leží, lze radikálně a autorsky naplnit a najít v něm vztahy, které tam běžně nevidíte. To je vlastně taky typ autorského zkoušení, tedy autorského přístupu všech lidí v týmu.

Nejdůležitější je tedy, jaká parta se sejde při zkoušení?

Určitě je důležitá tahle konstelace, ale i určitá míra svobody. Herec tím, jak text interpretuje, ho může natolik změnit a natolik výrazně po svém pojmut, že je to opravdu cesta hledání, pátrání a nacházení. Tedy takový výklad textu, který máme v konzervativním slova smyslu s činohrou nejčastěji spojený.

Nevěnujete se ovšem jen čistě činohře, spolupracujete s divadly pro děti, děláte dokumentární divadlo. Vlastně se stále točíte kolem toho, že hledáte neustále nějaké nové formy vyjádření, nové formy interpretace...

A možná nějaké nové způsoby, jak se k těm formám dobrat. Jeden z cílů semináře tady na Hronově bylo seminaristům a seminaristkám nabídnout nějakou paletu cvičení, skrze které můžu generovat vlastní autorský text, který vychází třeba z postavy napsané bratry Mrštíkovými, ale přitom zachovat čistě vlastní autorský přístup, který se pak může stát materiálem pro vlastní inscenaci.

Pojďme nyní odcestovat z Hronova a zaměřit se na vaše další aktivity. Zapátrala jsem a zjistila mimo jiné, že je vám letos třicet, ale i i to, že jste neobyčejně aktivní v nejrůznějších oblastech divadla, scénických umění a různých dalších kulturních aktivit. Takže to vezměme po pořádku. Funguje ještě 8lidí?

8lidí, tvůrčí skupina, kterou jsme založili už na škole, stále funguje. Naposledy jsme měli premiéru na začátku června v divadle NoD. Inscenace se jmenuje *Osm miliard lidí hoří* a my jsme se v ní pustili do takového kroku stranou od dokumentárního divadla, které obvykle děláme. Tentokrát jsme se rozhodli vytvořit autorskou jevištní výpověď, která se zabývá klimatickou krizí. Čerpali jsme maximálně ze sebe. A zjišťujeme, že ta skupina pro nás stále má smysl, protože v ní se dokážeme pustit do rizika, do něhož bychom se třeba v jiném prostředí, kde se normálně pohybujeme, nepustili. Je nám jasné, že tím se nemůžeme uživit, ale máme svobodu dovolit si zkoušet nějaký radikální experiment, který by na jiné scéně nebyl možný.

To je vaše generační záležitost, ale ke spolupráci se vám podařilo získat jako performerku i vaši pedagožku Martu Ljubkovou...

To je ovšem jiná věc, která s činností skupiny 8lidí nesouvisí. V minulé sezóně jsme v divadle NoD udělali inscenaci, která se jmenuje *Špioni*. Hraje v ní Emil Rothermel, Renata Prokopová, Marta Ljubková a já. A v této skupině jsme během zkoušení zjistili, že nás to extrémně baví, že je to pro nás fúze činohry a autorského divadla. Jsme spolek, který se jmenuje Brémy, a s tímto spolkem chystáme novou inscenaci.

Jakou?

Opět do divadla NoD, bude mít premiéru přes příští sezónu. Jmenuje se *Smrt na koni* a vychází z *Valdštejnské trilogie* Friedricha Schillera.

To je tedy druhá aktivita. Další tady mám Palacky Games. Co to je?

To je herní studio, které jsme založili s Petrem Erbesem, se kterým pravidelně děláme v tandemu. Kromě divadla se věnujeme vývoji deskových her. Je to herní studio, které se věnuje společenským hrám s historicko-národní tematikou, ovšem s velkou dávkou černého humoru. Máme v současnosti tři hry. Jedna se zabývá příběhem legionářů během první světové války, druhá postavou Albrechta z Valdštejna a třetí konspiračními teoriemi.

A jak je to s Palackého mozkiem, který vám pomáhá?

To je třetí osoba, která s námi ty hry vytváří. Je to vlastně hlavní mozek, který pomáhá vytvářet ty herní systémy, zatímco my s Petrem jsme spíše typ manažerů. Takže hry vytváří primárně mozek Palackého, který je uložen v dřevěné krabici. Ta byla dříve k vidění v Národním muzeu, ale od jisté doby se pohřešuje, protože pracuje právě pro nás.

Tak už nám asi zbývá jen domácí scéna Divadla Na zábradlí, kde pracujete...

Pro mě tahle sezóna byla zlomová, protože jsem ze Zábradlí odešel. Po pěti letech dramaturgického angažmá jsem se rozhodl, že to je nějakým způsobem završená etapa. A to, co mě čeká v příští sezóně, je nástup do kulturní křižovatky Vzlet ve Vršovicích, kde budeme s Aničkou Klimešovou programovým vedením. Oslovil nás Petr Prokop, který to dělal dosud, zda bychom nechtěli vytvořit autorskou koncepci pro tuto instituci, a my na to kývli. Tak to mě čeká v nové sezóně. Nicméně v Divadle Na zábradlí budu zkoušet jako externí tvůrce společně s Petrem Erbesem autorskou věc, která se jmenuje *Konec jara*. Vychází ze situace, kdy v roce 1968 vyjednával Dubček s tehdejší vládou Sovětského svazu, jaký osud bude mít pražské jaro, jestli se podaří udržet ty rozvolňující tendence, nebo dojde k nějakému zmrazení.

Tím tedy pokračuje řada dokumentárních her Na zábradlí a pokračuje vaše spolupráce s Petrem Erbesem...

Ano. My s Petrem si uvědomujeme, že je hrozně výjimečné, co máme, a nechceme se toho vzdát. Petr v úvazku Na zábradlí pokračuje a pokračuje i naše spolupráce. Po zmíněné inscenaci *Konec jara* nás v příští sezóně čeká ještě inscenace do prostoru Vzletu, která se jmenuje *Prokletí*, a i v horizontu dalších sezón plánujeme společné projekty.

Kromě dramaturgie na DAMU jste vystudoval etnologii a kulturní antropologii.

Spojujete praktickou dramaturgii s tímto bádáním. A předáváte své zkušenosti dále, třeba v rámci výuky?

Ano, jsem na DAMU v pozici externího

spolupracovníka. V rámci teoretických pondělků přednáší dějiny divadla a čím dál častěji se mi stává, že spolupracuji s režijními ročníky právě na vývoji autorského textu nebo na hodinách, které se zabývají principy dokumentárního divadla. A pravidelně mívám workshopy s herci. Pro mě to učení je vždycky nějaká podoba poznávání, jak jinak se dá ještě přistupovat k tvorbě. A spíše než přednášením bych to nazval společným objevováním toho, co to vlastně divadlo je.

Ted' se patrně nejvíc soustředíte na realizaci nové koncepce ve Vzletu...

Na to se hodně těším. Je to ovšem velké sousto. Ten prostor má velký potenciál, ale je to způsob divadelního provozu, který neznám, protože jsem dosud pracoval v souborových divadlech. Tenhle prostor nemá vlastní soubor, funguje projektově a zahrnuje kromě divadelních aktivit například výstavy, hudební a edukační programy. A to všechno je vlastně práce, na kterou se hodně těším a která má blízko i k té kulturní antropologii. Místo, které o sobě uvažuje i hodně lokálně, navazuje spoluprací s různými místními komunitami, například teenagery. To zakotvení v mapě místa i v mapě světa je něco, co láká k antropologickému přístupu, a vlastně jej vyžaduje.

Rozlehlý sál ovšem není k divadlu úplně vstřícný...

Je to sál, který má své limity, velký sál kulturního centra, který pojme obrovské množství lidí. A nás láká v něm vytvářet divadlo, které má výrazný událostní charakter a které staví diváka do středu té divadelní události. Takže by to mělo být divadlo, které diváka obklopuje a pracuje s formou nejen sdělení, ale i sdílení zážitku. Ta inscenace *Prokletí*, kterou chystáme s Petrem, bude s diváky pracovat jako s filmovými staty. Zasadí je přímo doprostřed natáčecího dne o české skupině spiritistů, ve které mají diváci zásadní roli komparsistů.

Tedy určitý typ imerzivního divadla?

V podstatě ano, ale není to typ divadla, které by vláčelo diváka po různých chodbách, ale vtáhne ho do středu jednoho prostoru.

Vašich aktivit je tedy opravdu hodně. Přeju vám, aby vám vydržela energie!

Mně hodně energie dávají spolupracovníci i prostředí. Obojí je pro mě nesmírně inspirativní a baví mě to.

Jana Soprová

95. Jiráskův Hronov – úterý

Tohle je naše téma

Rozhovor s vedoucí souboru Šicí stroj ze ZŠ Naše škola Praha Alžbětou Rajchlovou

Jako dlouholetému manželovi, otci dvou dcer a majiteli fenky mi není dané téma úplně cizí. Co pro vás znamenalo mluvit na jevišti o tématu, které je ve společnosti často zlehčováno nebo přehlíženo?

Pro holky je to ohromně důležité, protože je to něco, co samy řeší. A odezva na jejich výpověď je neskutečná. Vždycky, když jsme to někde hrály, tak za námi někdo přišel a říkal, že to pak třeba rozebírali ve svém souboru nebo doma. A to je pro nás strašně cenné.

Jak inscenace vlastně vznikla?

Na začátku byly holky jen spolužačky, které chtěly vytvořit nějaké představení. A zajímavé bylo, že prvních dvacet minut každé zkoušky rozebíraly menstruaci. Pak řekly, že už stačí, že jdeme dělat divadlo. A asi po dvou měsících se jich někdo zeptal, jestli tohle náhodou není jejich téma. Ony se smály, že o tom přece nejde dělat divadlo. A já na to, že o čemkoli se dá dělat divadlo. A tím to celé začalo.

Jak jste hledaly formu, ve které sdílíte tak osobní zkušenosti?

Když jsme se rozhodly, že menstruace bude naše téma, začaly jsme rozehrávat různé situace, hledaly jsme texty a knížky, které by nás inspirovaly. Výsledkem je mozaika střípků, které jsme daly dohromady.

Myslíte, že je menstruace pořád tak velké tabu? V reklamách a médiích se o ní přece mluví poměrně často.

I mě samotnou překvapily některé reakce. Třeba že porotci nejdřív říkali, že tohle nechťejí vidět, ale nakonec byli rádi, že to překonali. Ukazuje se, že hodně záleží na generaci a osobní zkušenosti. A i to, jak je menstruace prezentovaná v reklamách, je často pokřivené a nereálné.

Ve vašem představení hraje důležitou roli obraz a metafora. Je nějaký výtvarný moment, který je vám obzvlášť blízký?

Mám moc ráda scénu, kde jedna z dívek sedí nad hlínou, která je zprostředkovatelem obrazu, a pak ji vysype. Je to silné gesto, a mám pocit, že je silné i pro mě samotné.

Měnilo se během práce na inscenaci i vaše vnímání menstruace a těla jako takového?

Pro mě bylo krásné pozorovat, jak to holky mezi sebou sdílí, jak se navzájem podporují. Byla to pro mě nová zkušenost a myslím, že je to hodně sblížilo.

TO. / Šicí stroj,

To tam dole

Kdo se včera vydal na Zimní stadion, mohl už dle lakonického názvu inscenace souboru Šicí stroj TO. vytušit, odkud vítr povane. A vskutku, ryze ženský soubor se hned v úvodu vymezuje proti našlapování kolem slova menstruace v běžné komunikaci, a protože jazyk je mocný a mocenský nástroj, vydává se tak na tažení proti tabuizování menstruace ve společnosti vůbec.

Performerky spolu s režisérkou Alžbětou Rajchlovou klenou oblouk od studu k sebedůvěře a vděku za přirozenou cykličnost, přičemž kombinují kulturní a dějinná fakta, jež velkou měrou přispěla k tabuizaci menstruace a eliminaci menstruujiících žen ze společenského života (jejich výčet nápadně připomíná wikipedické heslo „menstruační tabu“), a osobní výpověď.

Tento vývoj sice ospravedlňuje počáteční fatální tón – podtržený instrumentální hudbou a opravdu drastickými situacemi ze života menstruujiících, které pro mě byly na hranici uvěřitelnosti –, pro

mě ale inscenace mnohem více fungovala ve chvílích nadhledu (suverénní princezna ve věži bez menstruačních potřeb a záchodu svěže čekající na vysvobození princem je mou novou oblíbenou hrdinkou).

Skvěle vymyšlená se mi zdá minimalistická scénografie TO.ho, v níž hraje klíčovou roli hlína, materiál probouzející asociace, které tématu velmi dobře slouží – je to něco, čím se lze snadno umazat, ale je to taky něco zcela přirozeného, co je potřeba k tomu, aby to na světě všechno šlo, jak má. Je to šikovná metafora už proto, že zobrazování menstruační krve v reklamách provází žhavá diskuze, díky níž se konečně upouští od sterilní modré tekutiny a začíná se ve veřejném prostoru stále častěji připouštět, jak se věci mají. Bílé kostýmy performerek vysílají jasnou zprávu, že svou menstruaci přijímají a že se odmítají za ni stydět. Jsem za takové emancipační gesto tak mladých dívek vděčná.

Kateřina Prášilová

ZŠ Naše škola, Praha

Čelem k tabu

Pokud jde o inscenaci *TO*, se kterou na Jiráskův Hronov přicestoval přes Dětskou scénu soubor Šicí stroj z vršovické ZŠ Naše škola, jsem jednoznačně cílová skupina: vyrůstav jen s mladším bratrem, o vnímání menstruace z pohledu mladých dívek jsem nikdy příliš přemítat nemusel, a tahle sonda je pro mě opravdu cenná. Hlavně je ale, řekl bych, cenná celkově – dívčí kolektiv se tu s velkou mírou otevřenosti dovede vyslovit k tématu, které je zároveň hluboce intimní, ale zároveň společensky podstatné.

Vzhledem k míře té společenské podstatnosti – jež se projevuje třeba i v nepochopitelných bouřích, které i mezi jinak celkem rozumnými politiky a političkami (sic!) vyvolává něco tak evidentně prospěšného, jako je systémové řešení menstruační chudoby, – je každý krok k detabui-zaci a zároveň k osvětě nás, kdo bezprostřední zkušenost nemáme (a ne každý byl obdařen em-patií), opravdu potřebný.

A dívčímu kolektivu pod vedením Alžběty Rajchlové se povedlo o tématu hovořit vážně i s vtipem, vkusně i výmluvně. Není to po formální stránce nijak převratná inscenace, ani se o to nesnaží – zato je ale ve své přímocarosti nesmírně účinná. Nepracuje s hloupými ilustracemi (skvělé je využití hlíny místo prvoplánové červené barvy, kterou jako by slibovaly běloskvoucí kostýmy), mluví jednoduše, prezentuje zdánlivě nevinně, ale potenciálně traumatizující okamžiky ze života... A po herecko-osobnostní stránce je dokonale naplněná. Potkat se s takhle kultivovanou osobní výpovědí je vždycky velká radost.

Michal Zahálka

5

středa 6. 8. 2025

Jaké reakce diváků vás nejvíce potěšily?

Nejvíc si ceníme toho, když představení rozproudí další diskuzi. A to se skutečně děje – někde v publiku se to téměř vždy chytí. Lidé to pak rozebírají například ještě v hledišti, mladší sourozenci se přijdou doptat... Za takové reakce jsme nejvděčnější.

Takže inscenace funguje i jako výukové představení?

Doufám, že ano.

Honza Šoácha

Surrealismus je jedním ze základních stavebních kamenů mé tvorby

Rozhovor s režisérem Matějem Veličkou

Jak vznikl projekt Jansen a jeho svět?

Hledal jsem nějaký materiál pro svůj režijní debut. Švankmajera mám moc rád, a když jsem četl jeho *Cesty spasení*, už jsem věděl, že je to námět, kterým se chci zabývat. Ona je to tlustá kniha se spoustou dějových linek, takže v představení je zachycena jen jedna dějová linka, kterou jsme doplnili o nějaké další texty z té knihy. A tak postupně vznikl formát scénického čtení, který jsme rozehrávali a nějak se ho snažili kombinovat s výtvarným divadlem.

Prý jste se dokonce setkal se Švankmajerem osobně...

Ano, byl jsem u něj v ateliéru a konzultoval jsem s ním nějaké změny oproti knížce. Byl velmi vstřícný, ochotný. Řekl, že cokoliv tam uděláme, přijímá, nevadí mu to. Že je to naše představení.

Vy jste se už někdy předtím zabýval Švankmajerovým dílem?

Jednou jsem na Wolkrově Prostějově recitoval jeho text. Jinak já sám jsem výtvarník, byl jsem odkojený surrealismem. I když jsem se už od něj docela odklonil, obecně je mi surrealismus stále blízký. Je pro mě nějakým základem, jedním ze základních stavebních kamenů mé tvorby, ať už divadelní, či výtvarné.

Spolupracujete s týmem, který jsme viděli na scéně, poprvé?

My jsme předtím hráli ve Studiu D3 inscenaci *Zrzek* Daniila Charmse společně s představitelem Jansena, tedy s Víťou. K němu jsme hledal dva další herce, z nichž jeden byl z ostrovského souboru Hop-Hop David Jurčík. Ten byl jasný. A Nikča, která je původně z D3, se k nám přidala později jako alternace, a už zůstala.

Jana Soprová

JANSEN A JEHO SVĚT /

Bublina surrealistického života

Divadelní studio D3 přivezlo scénické čtení podle knihy surrealistického mága Jana Švankmajera *Cesty spasení* pod názvem *Jansen a jeho svět*. Švankmajerova kniha je obsažným svědectvím o myšlení tohoto známého výtvarníka a filmaře, o jeho zvláštních vizích i levičáckém pohledu na svět, který se dle něj řítí do soustavy ghatt, řízených mocnými nadnárodními koncerny (to je ostatně na počátku inscenace sdělováno jako symbolická vize budoucnosti, před níž je třeba uniknout a uzavřít se do samoty).

Režisér Matěj Velička tedy vybral z objemné knihy jen některé motivy a úryvky a společně s několika kamarády vytvořil ve svém režijním debutu zvláštní vizi světa, bublinu života kdesi v pustině osamělého nádraží v divočině s kolejiemi zarostlými trávou. Ten Jansenův svět je pustý, oživený jen několika fiktivními bytostmi, které jej doprovázejí ve chvílích meditativní samoty („vycpaná“ žena Eliška) či tvůrčího vytržení (malíř Solferino).

V inscenaci či spíše scénické skice (volím toto pojmenování, protože při četbě protagonisté pouze

nesedí, ale tvar se rozprostírá do celého prostoru sálu) je kromě přiznaného čtení textů využito mnohých scénických oživení. Od působivé stínohry na počátku, v níž se osoby za plentou symbolicky na chvíli proměňují v jakousi svatou dvojici, přes zadní projekci s chvějivými proměnami vodní hladiny v nádobě až po závěrečnou triumfální stříkačku po získání přednostovské čepice. Jinak veškerá evokace této zvláštní atmosféry spočívá na hercích a herečce (Vítězslav Adamec, Nikola Kostadinovová, David Jurčík), kteří zároveň naplňují vizi oné autistické osamělosti, ale i zvláštně naléhavého, až dotěrného způsobu komunikace. Samozřejmě, v kontextu celku hrají výraznou roli i některé – pro mě poněkud úchylné, ale charakteristické – motivy Švankmajerových představ spojených s psychoanalýzou (ostatně ne náhodou se tu objevuje i postava Freuda), tedy zájem o divné podoby sexuálního uspokojení, problémy s vylučováním či celá řada symbolů odkazujících k vědomým i podvědomým touhám a strachům.

Jana Soprová

Autostyl
TRUTNOV

6

95. Jiráskův Hronov

Kdo je vlastně Jansen a kde ho hledat

Prazákladním zdrojem pro scénické čtení *Jansen a jeho svět* je Švankmajerova kniha *Cesty spasení*. Ve své úplnosti obsahuje mj. deníkové záznamy, krátké texty či divadelní hry, které významný spisovatel, dramatik, výtvarník a režisér posbíral během posledních let. Jan Švankmajer se tu s nadhledem a humorem, v souboji surrealismu s češáckovskou realitou, dotýká nejen stavu společnosti. Píše o literatuře a politice a vytváří tok myšlenek a postřehů. A právě jedna z dějových linek knihy, absurdně laděná, eskalující prakticky v nestoudnou dystopii – potřeba zrušit státy a založit knížectví, v nichž hlavní metou je stát se nevolníkem a tedy součástí systému – inspirovala režiséra Matěje Veličku.

Ten s pretextem pracuje volně, s osobitým posunem interpretačních zákrut, ale stále s úctou k autorovi. V rozhovoru pro portál Divadelní.cz říká: „Inscenace, stejně jako předloha, obsahuje spoustu témat. Budoucnost lidstva, sebezapření nebo art brut. Pro mě osobně jde hlavně o rozkol mezi vnitřní imaginací a světem kolem nás. Sám totiž často ztrácím rovnováhu mezi těmito světy. Kdo je ale samotný Jansen, kterého možná máme všichni tak trochu v sobě, musí diváci zjistit až na samotném představení.“

A já se krapet obávám, že jsem to mezi všemi těmi rádobý šokantně stylizovanými problémy urologického, kapitalistického, výtvarně-duchovského a nádražáckého rázu tak úplně nezjistil. Je

to autista, snílek, Švankmajerovo alter ego (čti: věšák na myšlenky), hulvát nebo někdo, v kom se zrcadlí a koho primárně charakterizuje ten

či onen svět? Polemizuji s tím, zdali jsem klíč k výkladu měl hledat v onom tvaru anebo,

jak naznačuje Velička v rozhovoru, sám v sobě. Scénické čtení je spíše scénickou skicou. Nebojí se prostoru, do textů se kouká i nekouká a desky spíše překázejí, protože se herci současně snaží rozehrávat dílčí situace (poslední tři slova si dejte do pomyslných uvozovek a postříkejte to), zobrazované skrze prapodivnou (ne)obrazivost a symboličnost. Nepomáhá mi ani to, že se dva ze tří herců schovávají k nám do hlediště, odkud ale dále čtou, odcházejí a znovu se tam vracejí.

A čemu přesně to má všechno sloužit? Nejsem si jistý, jestli je tahle (ne)divadelní divnota cílená a moje mozková plena ji pouze odmítá zachytávat, anebo jde o – dalo by se použít přívlastku *zdravou* – nedorečenost a ohledávání vlastního (tj. souborového) divadelního názoru/jazyka/stylu v už tak náročné a impulsy napumpované předloze.

Stejně jako režisér Velička potýkám se tedy s rozkolem, protože i přes všechno zmíněné na mě scénický tvar zapůsobil a zanechal jakousi blátivou stopu, která by mě k Jansenovi mohla dovést. A možná že je tento scénický *švank* ještě jednodušší, než se zdá. Dokonce jsem se přistihl, jak si k Jansenovi a jeho světu proaktivně hledám vztah. Bez znechucení, se zálibou v surovější poetice. Dokonce jsem se přistihl i podruhé, jak mi navnímané pocity připomínají hledání obdobných postav kdesi uvnitř mě, ať už z četby topolovské, kerouackovské, anebo těch, s nimiž pracuje v temných a sprostých prózách Nick Cave. Takže asi: díky za rozkol!

Lukáš Křížek

Je hodně hustý, že takový malý děcka, jako jsme my, tu můžou být

Rozhovor s mladým souborem Bramboračky a pedagožkou Bárou Gréeovou

Máte za sebou dvě reprízy a poslední před sebou. Jak se cítíte?

Hlas ze souboru: Je to takové zvláštní, když se hraje několikrát za sebou. Na Dětské scéně jsme hráli taky třikrát, akorát tam nebyly tak dlouhé časové rozestupy mezi představeními. Ve Svitavách to šlo rovnou za sebou. Tady jsme měli dvě dvouhodinové pauzy.

Co je podle vás lepší? Hrát rovnou po sobě, nebo s těma pauzama?

HZS: Mnohem lepší je hrát rovnou. Měli jsme dostatek energie, jenže teď už jsme takový unavení.

HZS: Mně se to líbí naopak. Já se unaveně necítím, spíš ospale. (smích)

Jaké jsou vaše pocity ohledně toho, že tady na Jiráskově Hronově nejsou jen inscenace od dětských kolektivů, jako tomu bylo na Dětské scéně ve Svitavách, ale i ty „dospělácké“?

HZS: Já jsem z toho překvapený, že to tu takhle je. Mám radost, že tu můžeme být.

HZS: Radost máme vlastně úplně všichni.

HZS: Podle mě je hodně hustý, že takový malý děcka, jako jsme my, tu můžou být. Hodně to pro nás znamená.

Měli jste dneska čas si prohlédnout a poznat Hronov, nebo vám to nevyšlo? Jak to tu na vás zatím působí?

HZS: Bohužel jsme neměli tolik času si to tady celé projít. Mají tu hezký hřiště a náměstí.

HZS: Mně se tu líbí. Pamatuju si, že když jsem se vrátil ze Svitav, tak mi to místo chybělo. To byl velký stesk. Jsem zvědav, zda to budu po návratu z Hronova cítit taky.

Báro, jaká byla vaše cesta k Ipsíkovi? Byla to tvoje volba, nebo si tuto knížku donesla děcka?

BG: My si na úplném začátku povídáme o tom, co by soubor mohlo bavit. Vzhledem k tomu, že někteří teď nastupovali do první třídy a někdo už je ve třetí, začalo hodně rezonovat téma školy a učení. Rozebírali jsme, co je na učení baví nebo nebaví, potom jsme si povídali a porovnávali rozdíly mezi dobrou a špatnou školou. Při těchto diskuzích jsem si říkala, že by pro nás bylo lepší mít k ruce nějakou předlohu, z níž by se námětově dalo vycházet. *Ipsík* je velmi hezká knížka plná zajímavých obrazů.

IPSÍK / Bramboračky,

Můžu řídit? – Dobrej nápad!

Bramboračky ze ZUŠ F. L. Gassmanna v Mostě jsou příkladem toho dětského souboru, který se postupně, pomaloučku, ale zato s nekonečně energickou radostí sobě vlastní učí ovládat nejen jeviště a své tělo na něm, ale také osobnost rozvíjející principy dramatické výchovy, které jsou základním stavebním kamenem mosteckých „režii“ (čti: pedagogického vedení). Minimálně v případě nejmladších herců, kde jistě v rámci možností platí heslo „dítě má nápad, tak to je dobrej nápad“. Protože tohle divadýlko by mělo patřit hlavně dětem.

Šťastná to ruka, jež za naprosto vhodnou látku zvolila líbeznou *Pohádku o Ipsíkovi*, kterou napsala a ilustrovala Aneta Františka Holasová. Jeden malý lýkožrout musí tragicky ztratit milované bydlení, aby se mohl vydat na dobrodružnou cestu za novým místem k životu. Zcela nečekaně a tak trochu mimoděk se naučí číst a psát, a proto se i později stává učitelem maličkých lýkožroutků. Věrní žáčkové pak započnou do kůry vykousávat kroniku

lýkožroutího rodu, který dodnes nese jméno *Ipsitypographus*, tedy: lýkožrout psavec. Hra (záměrně nepoužívám pojem inscenace) má oproti knižní předloze maličkato jiný konec, zjednodušenější happyend, ale nebudu prozrazovat. Pozor, straka-poud!

Děti formou pohybových etudek, živých obrazů a divadelně-dramatických cvičeníček hravě ztvární několikero prostředí, zvířat a odvypráví příběh s jednoduchým, vkusně edukativním poselstvím. Dětská divadelní nemotornost – kterážto je právě zdrojem poznávání sebe sama a učení se – a příznaný nadhled dělají z této drobníčky důležitý počín pro všechny zúčastněné. A to jak z pozice pedagogické, tak i budoucí – umělecké. Od poznávání prostoru k práci v kolektivu až po radost z odvedené práce a zaslouženého potlesku.

Lukáš Křížek

ZUŠ F. L. Gassmanna, Most

Tajemství lýkožroutského písma

Bramborová nadílka z Mostu měla včera na Hronově další přírůstek, a to Bramboračky a jejich představení *Ipsík*. Dvanáctiminutová hříčka v režii Barbory Gréeové názorně ukazuje, jak pracovat s nejmenšími dětmi, jak rozvíjet jejich fantazii, pohybové i hlasové aktivity.

Vzniká tak opravdu milé, bezprostřední představení, v němž je nejdůležitější, nakolik děti dokážou být autentické, svobodné, zda si dokážou na scéně opravdu hrát. A při takové hře ožívuje příběh příjemně i případná chyba, zapomenutí a možná i nešikovné splnění úkolu. Nic tedy není problém.

Je fajn, že se Mosteckým daří vyhledávat zajímavé náměty a tvůrčím způsobem je využívat a opracovávat k obrazu konkrétního souboru. Tak se to podařilo i v případě zpracování *Pohádky o Ipsíkovi* ilustrátorky a grafičky (a samozřejmě i spisovatelky) Anety Františky Holasové, která napsala nejen hravý text, ale zároveň i poučnou informaci o tomto lesním tvorovi, o kterém si většina lidí nemyslí nic moc dobrého. Ips typographus čili lýkožrout smrkový totiž fatálně poškozují stromy hloubením výrazných cestiček pod jejich kůrou. O důsledcích tohoto konání už byla napsána spousta slov a varování.

Nicméně v tomto příběhu je malý lýkožroutek do značné míry rehabilitován, neboť je korunován na jakéhosi věrozvěsta rodu lýkožroutů, který byl vypuzen ze svého domova ve stromě, náhodně vzdělán v zdejší škole a jako první, kdo se z rodu naučil číst a psát, se stal malým Komenským v komunitě lýkožroutů (a jejich larviček).

9

středa 6. 8. 2025

Tento příběh i činnost lýkožroutů se tak v nadsázce staly podkladem pohádkového vyprávění, a následně i inspirací pro drobníčku mosteckého souboru. A byl využit opravdu velmi efektivně. 11 protagonistů a protagonistek v čele s nejmenším představitelem Ipsíka vykouzlí před našima očima na holé scéně dětskou verzi šikovného propojení fyzického divadla a voice bandu a v kratičkých etudách (*Les. Hustej les. Město. Škola.*) evokuje formou pohybových a hlasových střípků celou škálu různých prostředí a situací, které v jejich provedení působí velmi logicky a zároveň i s příjemnou nadsázkou tak, že na chvíli zapomeneme, že ta znalost písma u lýkožroutů je vlastně z pohledu lidí hóóódně škodlivá.

Jana Soprová

Jak podle tebe byl dnešek pro děcka energicky náročný?

BG: Hodně moc, ale vypořádaly se s tím. Zapojovaly jsme různé prostředky na udržování pozornosti, včetně kreslení si, malování s křídami, zpívání písniček a pak trochu odpočinku na žínkách v horním patře Sokolovny, za což děkuju technikům, že nám tohle umožnili a pomohlo nám to.

Milan Hábl

Den tance

Úterý bývá na Jiráskově Hronovu tradičně věnováno tanci. Nejinak tomu bylo i letos, kdy jsme ve dvou blocích na dvou různých scénách zhlédli celkem 127 tanečníků a tanečnic (a osmičlennou kapelu) v 11 choreografiích ve všemožných stylech, žánrech a obsazeních. Vzhledem k obsáhlým anotacím ve festivalovém bulletinu a na webu nebudeme ke každé choreografii rozepisovat její obsazení ani autory, spíše se zaměříme na dojmy a způsoby, jakými se s tématy pracovalo. Ani jeden z autorů totiž nejsme na tanec odborníky ani pohybovými praktiky, přestože bedlivě sledujeme televizní taneční soutěže. Jeden z nás byl dvakrát dokonce osobně v publiku na StarDance a ta druhá z nás má za sebou mezi devátým a jedenáctým rokem svého života baletní průpravu na ZUŠ.

Ráz na ráz, máme ouraz (Dětský folklorní soubor Perníček, Pardubice)

Srozumitelná choreografie vycházející z jednoduchých vzorců komunikace dvou genderových skupin, 14 holek a 4 kluků. V náznakových krocích si téměř voicebandově a pohybově-rytmicky hrají s všeobecně známými písněmi (*Skákal pes, Pec nám spadla* apod.) i méně známými říkadly (*Šlápl jsi mně na nožičku*) i sprostónárodními popěvkami. Jasný příběh, jasné charaktery, rytmicky přesné.

Schéma „kluci proti holkám“ je pro diváky zaručeně zábavné. Zvláště když v nich ti špunti bezděčně předjímají pozdější modely mužsko-ženských vztahů. A tady je to opřeno o písničky a říkadla textově upravené a přirostlé s výchovně zamlčenými slovy, která se nahlas neříkají. Mohlo by to být naučené pimprlové divadlo, ale není, protože všichni ti malí tanečníci vkládají do hry sebe a svou energii s naprostou bezelstností a opravdovostí.

a OTEVŘENO KOLÍN

To je to město (Folklorní soubor Čtyřlístek, Nové Strašecí)

Nejobsáhlejší company z nabídky (20 tanečníků a tanečnic) je ještě doplněná živou osmičlennou kapelou zahrnující též jednu zpěvačku. Na scéně užívají poněkud zbytečně nábytek (stůl, lavice a věšák), protože krojovanou tancovačku stylizují jako hospodské shledávání u muziky. Za sborového i sólového zpěvu lidovek tematicky souvisejících s havířstvím střídají stylizované párové hry, akrobatické hrátky, kolové, pochodové a řadové tance, v nichž ještě navíc pantomimicky ilustrují texty písní. Ženské choreografické pasáže jsou rytmicky i výrazově přesné, mužské a společné jsou spíše živelné.

Folklor kladenského regionu není rozhodně tak výrazný jako u některých moravských oblastí. Je proto určité dobré, že se jím někdo zabývá. Přestože je celý obraz opřený o údajně skutečnou kladenskou hospodu, výsledek by vlastně mohl pocházet i z jiných havířských společenství rozestých po republice. Dekora-ce hospody vybízí k rozehrání konkrétnějších situací, než jaké soubor nabízí. A přestože všichni dobře tancují i zpívají, vnucuje se mi otázka, proč že to vlastně dělají. Na rozdíl od ostatních vystoupení tu postrádám onu bezprostřednost a zaujetí.

„Ještě nevím přesně, jak tomu říkat...“ (ZUŠ Vítězslava Nováka, Jindřichův Hradec)

Choreografie inspirovaná dílem sochařky Evy Kmentové se užitými prostředky odráží od způsobu její práce: práce s otisky, odlitky, otlaky a reliéfy částí lidského těla. Sólo performerka na počátku vytvaruje sebe samu v umělecké dílo, sochu, piedestal a poprsí, poté ji dvanáct dalších v kostýmech barvy sochařské hlíny doplní do společných, ale i protipólních konfigurací. Pracují nejen s vlastními těly, ale i s papírem, hlinkou, a dokonce i s kaširovanými sádrovými prsty. Je to srozumitelná cesta díla od zrození jeho ideje až před kritické oči návštěvníků galerií. Performerky papír přetvářejí v drapérie, muchlají a tvarují z něj vlastní otisk a emancipují tím i toto svoje dílo.

Jedna z nejpracovanějších a nejzajímavějších choreografií z celého tanečního dne. Odpíchnutá nejen od výtvarné poetiky Evy Kmentové pracující invenčně s papírem, ale proložená i jejími verši, které zanechávají „stopu v písku, ve sněhu, v čase i v srdci“. Dobře vystavěný i tanečně precizně zvládnutý výstup má začátek, vývoj a vrchol, práce s archy papíru i dívčími těly je krásná a smysluplná. Díky za zážitek.

BLOK TANEC, TANEC...

Ticho neslyšně omývá okraj mé duše (Taneční a pohybové studio Magdaléna, Rychnov u Jablonce nad Nisou)

Abstraktní choreografie performerek v hedvábně lesklých rubínových kostýmech na hudbu Luboše Fišera. Klíčem k jejímu pochopení je anotace ve formě básně v próze. Nejprve si sólistka gestem strhne masku a pak společně se sedmi dalšími ženami svým tancem hovoří o pocitech ženy, kterou uklidňuje i děsí ticho, jež způsobila. Onu ženu mrzí, že svým ukvapeným jednáním někomu ublížila a říkála zbytečně tvrdá slova. Je to tanec omluvy a prosby o pochopení a odpuštění. Naneštěstí je jazyk choreografie silně estetizován těžko srozumitelnými pohybovými gesty, a kromě zmíněného úvodního a závěrečného obrazu, v kterém si všechny rozpustí vlasy a tím se (patrně) od nepříjemných pocitů osvobodí, je tento příběh těžko čitelný.

Některé choreografie je lépe nechat na sebe jen tak působit a nepřemýšlet o jejich významu. To je pro mě případ *Ticha, co neslyšně omývá okraje duše*. Maximálně estetizované pohyby na naléhavý hlas sólového violoncella skladatele Luboše Fišera je pro mě lyrickou básní na téma hranice lidské samoty, jejího přestupování a následné omluvy a prosby o pochopení. Něco, co je těžko postižitelné slovy, lépe pohybem. A nejlépe rozpuštěnými vlasy všech osmi dívek v temně červených kostýmech na setmělé scéně.

Za hranou mysli (ZUŠ Červený Kostelec)

Mikroskopické choreo deseti tanečnic s jediným tanečníkem na abstraktní skladbu pro cello a klavír Marka Kopelenta. Jde spíše o pohybově-akrobatickou fragmentární črtu o cestě do lidského podvědomí a zase ven, performerstvo ke sdělení využívá několik neotřele vypadajících prostorových konfigurací a dekompozic tanečního houfu (promiňte mi takto laicky znějící pojem). V rámci stavby kusu přichází finální obraz pohledu do propasti mysli nečekaně brzy a není dostatečně silnou tečkou za pohybově poměrně živým a čtivým kusem.

Nejkratší, ale svým způsobem nejintenzivnější choreografie tanečního dne. Výrazná práce se světlem, kdy bodové reflektory vykrajují ostrým osvětlením paže, nohy, hlavy a jiné části těl deseti tanečnic a jednoho tanečníka. Abstraktní kompozice na téma hranice lidského vědomí a nevědomí. Prudké, jakoby nekontrolované pohyby hlavou vystřídají posléze rukou vedená nasměrování pohybu. Z neuvědomělého k uvědomělému, z impulzivního k řízenému, střetávání sil, které nás ovládají a které bychom rádi ovládli my sami. A k tomu naléhavost zneklidňujícího Kopelentova dialogu klavíru a cello.

a OTEVŘENO KOLÍN

V mysli, kamélie (Taneční soubor Prozatím, Choceň)

Název je jazykovým rébusem, který se mi nepodařilo uspokojivě rozluštit. Že jde o inspiraci Dumasovou *Dámou s kaméliemi*, je jasné nejen z programu, ale i z produkce samé. Ta hodná holka Markéta Gautierová alias Violetta Valéry (ve Verdiho opeře *La traviata*) to fakt neměla lehké. A i tady jí to dávají pěkně sežrat. Jen nevím, jestli je potřeba tu „hodnou holku“ tolikrát opakovat. A taky jestli zadání „řešit mravní problematiku té doby, ale také co je podobné, či dokonce stejné v té naší“ není na tak krátký výstup až příliš ambiciózní, a tím pádem i nečitelné. Ještěže je tam nakonec ta rozmazaná rudá rtěnka po tváři, aby všichni věděli, jak to s tou hodnou holkou dopadlo.

Kombinace neojazzové hudby Jana Garbareka s britskými Portishead jako východisko choreografie sólistky a pěti tanečnic v poměrně civilních neuniformních kostýmech. Navzdory ojedinělému užití živě interpretovaného slova (resp. několika opakovaných výkřiků) a dramatického svícení působí celý kus poněkud nečitelně. Neurčité mizanscény navozující obrazy typu jedinec proti společnosti, jeho přijímání a opětovné odvrhování zůstaly v rovině bezvýznamové obecnosti.

Ve světle (TS Puls, Opava)

Zajímavé východisko k tvorbě choreografie, v které devět tanečnic jako desátý element doplní světlo, resp. divadelní svícení v mnoha podobách. Východisko, že ve světle jsme slyšet i beze slov, variují performerky gesty, průběhy a zastaveními ve světelných průvanech, sprchách, plochách i šikmých fokusech reflektorů, každá z nich svůj okamžik na výsluní dostane a taneční „vyslyšení“ je jí dopřáno. Je s podivem, že pro tuto choreografii pracující s blackboxem (v případě JD s celovejštními černými výkryty) si zvolily černé kostýmy. Závěrečné odhalení se (svléknutí černých trik, pod kterými mají světlá) by v opačném případě patrně nepřineslo kýžený efekt, jehož smysl se mi však nepodařilo rozkódovat.

Kakofonie lidských hlasů, rapování a hudba Anny Caragnano a Donata Dozzyho připomínající místy až balkánský rituální folklor. Hudba silně rytmizuje celý výstup provázený i tleskáním. Druhým výrazovým prostředkem je světlo přicházející z nejrůznějších zdrojů a směrů. Taneční kreace od sólových výstupů k dvojicím, čtveřicím, mikrosituace a mikrovztahy, odlehčující humor. To vše je choreografie *Ve světle*. Zřetelné je tu téma kontaktu, vzájemného propojení a sledování se navzájem. A vnímám tu i téma výše zmíněného rituálu vytvářejícího společenství.

13

středa 6. 8. 2025

Budovatelé (V Suchu Company, Teplice)

V anotaci choreografie *Budovatel* v bulletinu Jiráskova Hronova se píše, že jde o spojení funkcionalistické architektury stavící na účelnosti a strohosti s kolektivním úsilím, které vyjadřují ideály budovatelské morálky období komunismu. To je spojení dvou naprosto protichůdných tendencí, které se navíc míjejí i časově. Propojit strohou účelnost funkcionalismu let dvacátých s nabubřelým budovatelským nadšením socialistického realismu let padesátých je úkol, který by nezvládl ani Jiří Kylián. A nedařilo se to ani teplickým *Budovatelům*. Práce s gumovými napínanými obdélníky, pravouhle vztyčované paže a mechanické maširování po scéně připomínalo spíš některé spartakiádní choreografie.

Dvanáctičlenné performerstvo ve futuristicko-uniformních kostýmech vybavené tenkými gumovými páskami technicistně vytváří geometrické obrazce a kompozice na elektronickou hudbu německého autora jménem Noto. Gummy jim slouží nejen jako doplněk, který jejich těla uzavírá do vzpínaných trojúhelníků, obdélníků a kosočtverců, ale jejich vzájemným propojením se všechna těla spojují do stavebních, konstrukčních či výpočetních strojů, elektrických stožárů a strážních věží. Esteticky působivé, ale rytmicky a pohybově velmi nepřesné, což nezakryje ani jediné zapojení hazuze ze všech zhlédnutých choreografií. Je však opodstatněn, neboť druhou užitou rekvizitou jsou malé diodové svítlny, které svými světelnými kužely efektně protínají kouřový opar. Když na závěr performeři-budovatelé odcházejí, nechávají je svítit směrem na nás, snad jako memento své činnosti.

Lamentum (NoTa, Plzeň)

Působivost tanečních výstupů bývá do značné míry podmíněna dobře zvolenou hudbou. A to je i případ plzeňské choreografie *Lamentum*. *Lamentace proroka Jeremiáše* ze skladatelské dílny Tomáše Hanzlíka je nesmírně silná a krásná skladba, navíc nádherně nahraná perfektními hudebníky a zpěváky Ensemble Damian. Soubor NoTa ve složení dva tanečníci a sedm tanečnic na ni vytváří citlivou pohybovou variaci na téma překonávání úzkosti, bolesti a strachu. „Popatřiž na mne, Hospodine, neboť mi úzko; vnitřnosti mé zkormouceny jsou, srdce mé svadne ve mně a není žádného, kdo by mě potěšil.“ Krásné.

Mohlo by se zdát, že choreografie na biblický námět vyžaduje jistý typ předporozumění a schopnost exegetického divadelního čtení. V podání zralého performerstva však soustředěné scénické obrazy a situace vystupují v jasných a čitelných konturách: ať už hovořím o sebezraňujících gestech, obrazech jezdců na (zlatém) voze, zraňování a vzepětí se zpět na vlastní nohy. Nemohu tvrdit, že interpretace viděného je ta správná (a úvodní genderové situační polcení týmu je jako vstupní klíč spíše matoucí), ale plzeňská taneční devítka stvoří za deset minut plnokrevnou taneční inscenaci.

a OTEVŘENO KOLÍN

Nekonformní konformita (Taneční a pohybové studio Magdaléna, Rychnov u Jablonce nad Nisou)

Konformita je přizpůsobení se názorům, postojům, chování a dalším normám té které společnosti. Nekonformní konformita je tedy oxymoron neboli protimluv stejně jako máchovské „mrtvé milenky cit“. Podle anotace v bulletinu Jiráskova Hronova jde v takto nazvané choreografii právě o tlak a pocit, že se musíme neustále přizpůsobovat společnosti. Upřímně řečeno to z výsledku příliš nečtu, pohybový slovník mi napovídá spíš cosi o překonávání vlastních nedostatků a slabostí. Ale jak známo, v umění je každé čtení individuální, takže co respondent, to jiný dojem. A po pohybové stránce byly dívky z Magdalény opravdu dobré.

Šestice performerek v krémově tělových kostýmech sedících zády k publiku, jejich těly škubou impulsy, které dívky tlačí a nutí se otočit čelem k nám a sdělovat nám pocity, že se nechťejí nechat do ničeho tlačit a nutit. Na hudbu současného českého skladatele Ivana Kurze se tanečně rozpadají do dvojic a trojic, vzájemně si pomáhají doteky i gesty. Význam však i se znalostí anotace zůstává v rovině teoretického konstruktů, a přestože je choreografie poměrně svižná a zajímavě provedená, její základní kvalitou je nejasná sdělnost.

V rovnováze (Flash Dance Company, Jaroměř)

Zpomalený kotoul vzad s propnutými nohama i špičkami. A za ním další a další. Tak se na scénu postupně dostává patnáct dívek Flash Dance Company z Jaroměře. Není to tak snadné, jak se z jejich projevu zdá. Pak se sunou po zádech a nakonec těkají po jevišti jako molekuly Brownovým pohybem. Trochu to celé připomíná spartakiádu, ale „hledání rovnováhy, která není stavem, ale neustálým pohybem“, stejně jako ztracené harmonie z toho vychází jako docela čitelné.

Proti sobě proudící skupiny tanečnic v květovaných šatech, vstupy pomalé i rychlé, po nohou, po zádech, dívky v různých chvílích vstupující z obou portálů, vyvolají vzpomínku na rané práce Piny Bausch a jejich efektnost se ukazuje i v *Rovnováze*. Pomáhá tomu i zpočátku nesnadno odhadnutelné množství performerek, které se přidávají a odbíhají organicky do zákulisí. Teprve zhruba v polovině této šestiminutovky se zjeví společně všech patnáct, z kterých se někdy odloupne jedna či dvě a za pomoci rytmizujícího sólového saxofonu se skrze fázované ticho pohybují v harmonických obrazech. Přestože je již z principu tato choreografie vystavěna abstraktně, její délka je ideální a nenudí. Ideální fresh finále více než 100 minut letošního Dne tance.

Radmíra Hrdinová a Ivo Kristián Kubák

15

středa 6. 8. 2025

Děkujeme, že nakupujete u stánku – pomáháte tím festivalu růst

Možná to nevíte, ale každým nákupem u stánků v parku a na náměstí se podílíte na budoucnosti našeho festivalu. Z každé zaevidované platby totiž míří **10% přímo na jeho další rozvoj** – a to díky férové dohodě s prodejci, kteří jsou součástí naší partnerské sítě.

Vaše káva, pivo, koktejl nebo občerstvení tak nejsou jen příjemným zpestřením festivalového dne. Stávají se součástí podpory kultury, umění a komunitního života, který všichni společně tvoříme.

Děkujeme vám, že nakupujete vědomě a podporujete nejen tradiční prodejce, ale i samotný festival. Díky vám můžeme každý rok posouvat hranice – ať už jde o pestřejší program, lepší zázemí, nebo nové zážitky.

Děkujeme, že jste s námi.

Věra Bartošová, místostarostka

**MOŽNOST
PLATIT KARTOU**

**PLATBOU
PŘÍSPÍVÁTE
NA FESTIVAL
JIRÁSKŮV HRONOV**

10%

Došlo do redakce

SOBEC SOBEC

Vzkaz pro „paní paní“, která ve druhé řadě JH natáčela mobilem celou první choreografii: velkou část jste natáčela jen pravý portál, ale zablábala jste furt. Ale klid, uprostřed třetí řady byla ještě jedna „kamerawoman“.

Jiří Portugal Suk

95. Jiráskův Hronov – úterý

16

95. Jiráskův Hronov

95. Jiráskův Hronov – úterý

Na Databázi českého amatérského divadla najdete
údaje o přehlídkách. Soutěžních i nesoutěžních.

www.amaterskedivadlo.cz

Stručný výtah #3 Maryša Vávrová

Šílet za půl túrou do Skolovny

Snack Erik vylezl ze své šedavé rarity a začal kočma ohmatávat sněh. Lilo mu blesky. Komerčně křesalo pršet a police byly jen lehce vrahé, se zakoule-nými kloužemi a s paprsky šunce nad hlavou. Snack se vydal na pojd, kterou si plánoval už mno, hově sýců. Do Skolovny. Od Zmijáku nahoru to trhlo několik vět, ale Erik vařil, že to zvadne. Lidé kadí do Santy Yaga Dopostely, snackové mají Skolovnu. Cesta podle šprotů byla naháňaná a pouhá. Ačkoli

se Erik neuskále pochyboval ve schízu, nekalou-salo to tak, jak si přetavoval. Šel Brnem i močí, Nejedlý, Nepil, ur-Putin jak Zápotek. Tiktak se vy-hnil žlickým honám v pevné hrobovi, promiskám, lidičkám s ostrými odpadky a občas i bumákům. Mydlil se ke snackčímu bobu, ať mu dá síru a vílu. Po křech svetrech se za psa vyl. Uslyšev hrutbu. Vycházela z hlevé panny, nasměroval k ní pikadlo a oprav dům! Byla to hrochspoda, která nerezis-

tuje. Ponor! Vrása vesmírná! Zrovna králi – „Vláda se smiluje, vláda bdí, vláda jsi Venom pak Plíhal.“ První a jedinou plíseň o snackách. Erik se Kojetín opskysnul. Strčil nohu do husity a smradce ukolé-bán se namořil ku stánku. Teď psí. Ale drž memu šmalce. Skolovnu jistě skolí a zítra bude pomeran-čovat ve svém proutí. A to kyvadlo na moře jednou u lidí.

Eva Blondýna Suková

TRADIČNÍ PARTNEŘI FESTIVALU

STÍNOVÝ CLUB #005

Win-win

Viníci a vinice, nástup k další zteči minovým polem hronovské vinné nabídky. Transplantace nosních sliznic proběhla úspěšně, hlásíme se zpět do služby. Special tanks 31. pluku radiální, chemické a biologické ochrany za zapůjčení dekontaminačního stanu, díky, hoši! Takže po nedělním Tritonu se můžeme pustit dál. Kam jinam než Pod křídla anděla, který to s námi měl poslední dobou tak těžké. Vzhledem k tomu, že cokoli červeného u nás pořád ještě spouští nekontrolovatelné zachvaty vytí, dáme si raději něco něžnějšího.

Prosecco, Pod křídly anděla, 2 dcl za 75 Kč.

Barva: Nestihli jsme provést test nad svíčkou, malina, kterou nám anděl do prosecca přidali, se trochu rozpadla a obarvila víno na růžovo.

Vůně: Budete-li k šumivým vínům čichat a točit sklenkou, budou na vás lidi možná koukat divně. Ignorujte je, beztak jsou to lidi, co divně čumí. Existují i michelinští kuchaři, již si šumivé víno prošlehají vidličkou, aby se zbavili bublin, které

jinak dovedou zakrýt řadu nedokonalostí vína. U Anděla to nedělejte. Naše prosecco vonělo jemně po arašídech. Nepatrný závan síry by se taky našel, ale žádné peklo.

Chuť: Bublínky působí zpočátku vesele, řetízkují, lechtají na jazyku a víno příjemně nadnášejí. První napití osvěží. Kyselinka nikterak výrazná, chuť neobtěžuje (se ani vás). Jednoduché pití. Poměrně rychle se však unaví, chcípne vám na jazyk a obeště jej oblemtaná unylost.

Verdikt: Není to žádný epos, spíše haiku. Ideální pro rozpačité rozhovory, kdy se potřebujete co dvě vteřiny napít a po třech minutách se omluvíte, že má babička náhle osmdesátiny. 72 bodů ze 100.

Prosecco je trochu obtížná disciplína, protože jde o velice módní brand zahrnující vína z odrůdy Glera rostoucí téměř od Verony po Terst s celkovou

produkcí dosahující obudně vysokých stovek milionů lahví. Nejtypičtější se setkáte s lahvemi označenými jako Prosecco Treviso s apelací D.O.C., což jsou vína z úrodných rovin údolí Piavy. Získat apelaci D.O.C. je něco jako titul bakaláře ze zemědělství. V zásadě stačí, když je základem opravdové víno a na lahev připadá míň síry než na rodinné baleční zápalek. K plesovým šatům a smokingu volte raději Franciacortu. Prosecco do žita však neházejte, vybírejte ta s vyšší apelací D.O.C.G., a zejména pokud sáhnete po lahvích z oblasti Cartizze nebo označené slovem „Rive“ z vinic v příkrém svahu, můžete se snadno zamilovat. Půjde totiž zpravidla o vinice, kde réva trpí v chudší jílovité půdě a hrozny jsou vystaveny chladným ránům, což Glera miluje i potřebuje.

Jan Duchek

Zápisky mlsného vegetariána

Rád bych takhle v polovině Jiráskova Hronova světu sdělil jednu zásadní pravdu: miluju Loutkářskou Chrudim. Tedy – nebojte, Hronov miluju taky, ale pravda je taková, že z hlediska nás, co jsme ohledně jídla a kávy poněkud zhýčkáni léty usilovného hipsterství, má Chrudim coby přece jen podstatně větší město dost zásadní náskok. Alespoň jsme si to s kolegyní Prášilovou a kolegou Kubákem mysleli, když jsme před měsícem balili chrudimskou zpravodajovou redakci a divže neplánovali, že si s sebou do Hronova vezmeme vlastní polní kuchyni a půl dodávky baristického vybavení.

Dějí se ovšem věci. Od loňska víme o zázračném místě, kde čapí zobák klape, mech je měkkoučký, bylinky vonné a v čase obědů se podává lu-

xusní veganská kuchyně. Od letoška kvitujeme, že (zdá se) stabilně veganská, dosud na asijský způsob, je také jedna volba v Čapkárně – sice nic, o čem by člověk psal domů rodičům či Lukáši Hejlíkovi, ale chvályhodné a velice solidní to je rozhodně. Připočteme-li si k tomu osvědčenou nabídku čajovny, nový projekt bramborových placek od báječných dam z červenokosteleckého souboru* nebo sníadaňové quiche v kavárně, je již mnoho důvodů a způsobů, kterak opravdu nestrádat.

A další míli ve stahování chrudimského náskoku urazilo hronovské náměstí nyní, když dorazila čajovno-kavárna Lenochoď – a i my kávomilní lidé máme teď příležitost k opravdu vysoce vybraným zážitkům. (Bude snad už hezky, tak zkuste třeba jejich cold brew infuzované marakujou či jahodami, mé chuťové buňky plesaly přesto, že tančírek jsem kvůli práci v redakci nestihl.)

UHASPL

Hronov je radost, Hronov je láska – a teď už umí být velice radostný i na mnoha úrovních moderní kulinařiny.

Michal Zahálka

** S kolegou Kubákem bychom rádi zároveň upozornili, že podobně jako inscenace Jabka a Maryša Vávrová je i tento červenokostelecký počín bezprostředním následkem prvního ročníku festivalu Císařovy nové šaty, na jehož druhý ročník (o lednu v Divadle VILA Štvanice) srdečně zveme spolu s duchovní matkou celé akce Lenkou Hulákovou, přáteli ze souboru Geisslers Hofcomedianen a dalšími, kdo s námi divadlem slaví památku pana profesora Císaře.*

19

středa 6. 8. 2025

Středa 6. 8. 2025

HLAVNÍ PROGRAM

14:00–16:00 (B, D)

Malý sál Jiráskova divadla

PC – Problémový klub

16:15 (D) a 20:00 (C)

Jiráskovo divadlo 140' (P)

Divadlo EXIL, Pardubice

Tanec na konci léta

14:15 (A) a 21:45 (B)

Sál Josefa Čapka 120'

Divadlo RADAR / Za oponou, Praha

Encyklopedie akčního filmu

14:00 a 19:15

Sokolovna 110'

Divadlo KAM JDEŠ? Brno a Divadlo Vejminek

Podcasty

14:00 a 16:45 (A) a 19:45 (B)

Zimní stadion 85'

Blok – Wolkrů Prostějov

ASlstenti Dismanova rozhlasového dětského souboru, Praha

Počítám součky na podlaze žalářní

Dismanův rozhlasový dětský soubor, Praha

Tady si sednu a napíšu báseň

22:30–00:00

Malý sál Jiráskova divadla

DK – Diskuzní klub

DOPROVODNÝ PROGRAM

15:00–15:50

park A. Jiráska – velká stage

Divadlo Dokola Tábor

Husiti! / loutková pohádka

16:00–16:45

park A. Jiráska – malá stage

Divadlo Milana Štastného

Hurá za snem / pohádkový příběh

17:00–18:00

park A. Jiráska – velká stage

koncert – autorský repertoár, skeče

Tomáš Matonoha & přátelé

17:30–19:00

Stará papírna – Čapkův mlýn

přednáška emeritní ředitelky Památníku Karla Čapka Kristiny Váňové

Josef Čapek

18:00–19:30

fara u kostela Věch svatých

DS Lunetrdlo, Partizánska Lupač SK

Kocky sú hodené

18:30–19:20

park A. Jiráska – malá stage

Teatr YETA – PL

Noc tysiäczna druga (Noc tisíc druhá)

21:15–22:26

fara u kostela Věch svatých

promítání nezávislého filmu

Herecké nebe

19:30–21:00

park A. Jiráska – velká stage

koncert – pop

SING SING

21:15–22:15

park A. Jiráska – malá stage

koncert – alternative-rock

Papír sklo plasty & Jirka Kára

23:00–00:00

park A. Jiráska – velká stage

koncert – funk pop rock

Hamba

HODNĚ ŠTĚSTÍ, ZDRAVÍ!

Naši báječní lektori Tereza Mátlová (PSL) a René Levinský (PC) dnes slaví půlkulaté narozeniny (každý jiné). Přejeme všechno nejkrásnější!

kollektiv redakce a organizačního týmu

Host do PC...

... Bůh do PC, to už víme, ale co když přijdou rovnou dva hosti? Nastane polyteismus? Bude dost židlí? A co na to Jan Tleskač? Stálou osadu lektorstva Problémového klubu – tedy Miriam Kičihovou, Reného Levinského a Alenu Zemančíkovou, výjimečně oslabené o toho času performujícího Petra Michálka – dnes vedle Jana Mrázka doplní ještě **prof. Dorota Gremlicová**. Vystudovala teorii tance na Akademii múzických umění v Praze, tamtéž byla jmenována profesorkou v oboru Taneční věda. Od roku 1992 působí na Katedře tance Hudební a taneční fakulty AMU v Praze, v letech 2017–2019 byla také výzkumnou pracovnící Etnologického ústavu Akademie věd ČR. Zabývá

se historií tance v moderní době, tancem jako sociálním jednáním v různých kontextech, analýzou a taneční notací. Je mimo jiné spoluautorkou monografií *Různé břehy. Choreograf Jiří Kylián mezi Haagem a Prahou* (2011), *Waltzing Through Europe: Attitudes towards Couple Dances in the Long Nineteenth Century* (2020). Podílela se také na publikacích zaměřených na amatérský tanec, např. *Tíha a beztíže folkloru. Folklorní hnutí druhé poloviny 20. století v českých zemích* (2021) nebo *Tanec jako záliba. Amatérské soubory scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. století* (2021).

Celá výše jmenovaná pětice se na vás těší dnes od 14 hodin v malém sále Jiráskova divadla.

Pozdější začátek Diskusního klubu

Dnes (středa 6. 8.) začíná Diskusní klub s manželi Šotkovskými v malém sále Jiráskova divadla o půl hodiny později než obvykle, tedy ve 22:30.

Zpravodaj 95. Jiráskova Hronova 2025

Vydává organizační štáb.

Redakce: Michal Zahálka (šéfredaktor), Jan Duchek, Milan Hábl, Radmila Hrdinová, Ivo Kristián Kubák, Lukáš Křížek, Kateřina Prášilová, Jana Soprová, Honza Švácha (redakce), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Jazykovou korekturou se prosmýklo v tanečním kroku.

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu **E-mail:** JHpravodaj@gmail.com